

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre . . . . . 10 1/2 — kr.
Félévre . . . . . 5 " —
Negyedévre . . . . . 2 " 50 "
Egy hónapra . . . . . 1 " —
Egyes szám ára 4 kr.

Felelős szerkesztő: **KOHÁNYI GYULA**
Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díj:

Negy hasabok petit sorozat 5 kr. Nagyobb tájékoztató 100b-számú hirdetések alk. szerint jutányos áron. Velelelnek fel. Helyes 1. min. den külön beígátástól 30 kr.

Máglyára velük!

Debreczen, nov. 20.

Hallatlan dologról értesít egy tegnapi táviratunk, amelynek részleteit mai lapunk más helyén találja az olvasó. Hallatlan a dolog minden tekintetben, pszichologiai, politikai és egyházi szempontból, már abban a formájában is, amint azt tegnap közöltük; de az a másik része a dolognak, mely tegnapi táviratunkban nem foglaltatott: még hallatlanabb.

Nevezetesen a pápa nemcsak a magyar nyelvű egyházi szertartásnak betiltásáról, a magyar püspökileg approbált egyházi könyvek máglyán leendő elégetéséről rendelkezik, hanem a magyar püspököket megdorgálta azért, mert a magyar mise érdekében felterjesztést mertek intézni. Ezt mondja táviratunk; — az alábbi tudósítás azonban egyebet is mond, azt, hogy a Firczak és Vályi püspökök nem hirdették ugyan ki nyilvánosan a rendeletet, hanem bizalmasan meghagyták egyházmegyéik papjainak, hogy lassanként vigyék misére az oltárra az orosz nyelvet.

Mi ez? Hogyan merészelték ezt tenni a püspökök? Az a rendelet még a magyar király tetsvény jogának bírálatán nem ment keresztül, hogyan merészeli azt valaki még ha püspök is, léteznek tekinteni?! Azt pedig még a

Bánffy Dezső kormányáról sem tesszük fel, hogy ennek a rendeletnek a kihirdetését tanácsolni merné a királynak s e tanácsért el vállalná a felelősséget!

De van a dolognak még harmadik oldala is és ez az a hír, hogy a magyar mise betiltását Schlauch bibornok tanácsolta a pápának. Ez aztán egészen betetőzi a botrányt, mert botrány az, világraszóló botrány, hogy Magyarországon az itt ki nem hirdett csallhatatlanság örve alatt bele merjenek egyes hazafiatal, nyelvüket nemzetüket megálalni, elárulni kész, biborban selyemben a magyar állam vagyonában duskáló papok legegényibb nyulni a hívők legbensőbb szentek-szentjébe, lelkiismeretébe, bele merjenek nyulni a magyar állam közjogának sarkalatos rendelkezésébe, amely szerint magyar nyomtatványt csakis bírói ítélettel lehet elko-bozni és megsemmisíteni.

Ne künk pedig a pápa, vagy Schlauch biboros nem bíránk magyar földön magyar törvények rendelkeznek s azok a magyar kath. egyházi könyvek máglyára vitelét megtiltják, meg nem engedik.

Meddig fog ez így tartani s meddig fogjuk túrni a tulkapásokat? Fel, magyar misét hallgatott katolikusok! Ne görög keletiekké, de magyar katholicusokká alakuljatok át, ne engedjétek nyelveket, hazátok rut meggyalázását.

Maradjon meg minden hitelvetek, még a filioqvét sem kell elfogadnotok, alakítsátok meg az 1895. XLIII. tcz. alapján a magyar katolikus egyházat! Meglátjuk, ki mer ellene szegülni?!

Kohányi Gyula

BELFÖLD.

A politikai helyzet. Minden külső jel arra mutat, hogy a provizorium ügyében kellett következnie a döntő lépésnek a magyar kormány részéről. Az osztrák képviselőház költségvetési bizottsága befejezte a provizoriumra vonatkozó javaslatok tárgyalását. Az ülés elején többen szólaltak fel, de a vita még is simán folyt le s a javaslatokat második és harmadik olvasásban is elfogadták s dr. Pietak képviselőt választották meg eladónak. Több határozati javaslatot fogadtak el s számos kisebbségi votumot jelentettek be. A bizottsági jelentést aligha tárgyalja a képviselőház plénuma november 24-ike előtt, mert ha a holnapi ülésen be is terjesztik a jelentést, a kormány pár napig nem tárgyalhatja érdemlegesen. Az osztrák kormány félhivatalossanak jóslatai nem valami biztatók, mert kilátásba helyezi a magyar delegáció tagjainak, hogy az obstrukció teljes erejével bemutatkozik előttünk. Bécsi tudósítónk megbízható helyről vett értesülése szerint a Badeni-kormány helyzete most vált igazán kínosná. Minel inkább közeledik a döntés, annál bizonytalanabb a provizorium sorsa. Bizonyosat senki sem tud, azóta az obstrukció ellenék rendkívül nyomott hangulatban van, mert a döntő stádium elerkeltével beáll a felelősség és a csomót fel is kell oldani. Ez pedig Ausztria világos károso-

A „DEBRECZEN” TÁRCZÁJA.

Dabaimból.

F. . . J. . . nek.

— A Debreczen eredet tárczája —

Ne kérdezd, hogy miért
Hallgat a lant hurja,
Mért is fogna síró
Zokogó dalokba!
Hogy faj . . . faj az élet.
Miért mondana el?!
Miért szállna harcra
Zugó zivatarral
Du ó fergeggel.

Hisz elegenden vannak,
Kik libelve fuják,
Az élet sivatag
Lejtős országutját,
Jobb így a magányban
A modozni tetlen,
Az ideál, eszmény
Ugy is szunnyadt itt bonn
A szív rejtekébn.

Csak úgy félve . . . lassau,
Nyilik ajkam dalra.
Csak úgy néha hallik
Lelkem szárnyalása

A mint bus panaszzsal,
Eldalolta tükön
Mennyi nével-n bu!
Eltakart bubánat.
Lappang a világon.

Azért szeretem én
Magány hüs bokrát,
Hisz ott minden ábránd
Minden érzés tisztább.
Hol emésztő lét-harcz
Szenvedély nem kergét
Dalomra a csöndnek
Százszoros viszhangja
Zokogva felelget.

Hallgass el magányom
Susogó viszhangja!
Ne felelj! . . . ne felelj!
Panaszos dalomra.
Állass el! . . . ringass el!
Csak egy röpke percze
A mig esztitgatom
Lelkem égő kinyját
A dalba lehelve.

Hiszen olyan régen,
Elmondani vágyom
Az én mindennapi
Néma imádságom.
Kért én kiáltok
A földre borulva
Vedd le vállaról

Buját óh! irgalom
Örök Messziása!

Vajon meghallod-e?
Én uram királyom!
A téged kutató
Szálló imádságom
Vajjon meghallod-e?
Vajjon meghallod-e
Lelkem szárnycsapását
Lathatatlan örök
Trónod közelébe. . .

Vértessy Ida.

Arany mondások.*)

A Debreczen számára latinból fordította:
Thót László.

A valódi nevelés nem annyira tanácsból, mint példaadásból áll.

Az ész gyakrabban megesal, mint a természet

A világi nagyság megrontja a lelket, a nyomor lealacsonyítja.

Minden gonoszságg y engeségből ered.

*] A fordító kedves szolgálatot vél teljesíteni e lap hájos és ifju hölgyolvasóinak a jelen a any mondások magyarra való fordításával, mint a mely mondások emlékkönyvekbe való iktatására igen alkalmasak. A mű, melynek alapján a fordítás készült: Regjesborn W. M. »Anthologia a variorum clarissimorum que scriptorum operibus.« Kjöbenhavn. 1889.

dását jelenti. Báró Bánffy Dezső, ki csak a tegnapi napra érkezett Budapestre, feltűnően sokat tanácskozott pártjának a delegációkban nem képviselt kiválóbb egyéniségeivel, este pedig minisztertanács volt, melyen D a n i e l Ernő báró kereskedelemügyi miniszter és J ó s i k a Samu báró, ő felsége személye körüli miniszter kivételével a kabinettet valamennyi tagja résztvett. Ugy látszik a miniszterelnöknek be kellett jelenteni, hogy az osztrák kormányának halasztásra van szüksége. A minisztertanácsal kapcsolatban arról értesülünk, hogy a miniszterelnökség, a kereskedelmi és földművelési, valamint a pénzügyi tárca osztályvezetői, kik a provizorium által érintett ügyeket kezelik, utasítást kaptak német előkészületekre, arra az eshetőségre, ha Auszriában nem sikerül keresztülvinni.

A közigazgatási reform. A belügyminiszteriumból terjesztett hírek szerint Perczel Dezső belügyminiszter már a jövő év elején abban a helyzetben lesz, hogy a közigazgatási reformra vonatkozó összes javaslatokat bemutatja a képviselőháznak. E szerint a városi vármegyék és a községi közigazgatásra vonatkozó javaslatok már készen vannak. Daczára annak, hogy egész komolysággal terjesztik ezeket a híreket, mi azonban nem akarunk egyebet látni, mint a nagyközönség félrevezetését. Azt a nagy közönséget értjük, a mely mint vármegyék, városi és községi objektum a közigazgatás révén érintkezésbe kell, hogy jöjjön a belügyminiszteriummal. Ez a közönség lépten-nyomon kénytelen meggyőződni, hogy a belügyminiszterium Perczel Dezső bölcs vezetése alatt egyszerűen megszüntette a törvények, a fennálló rendeletek érvényét és behozta az impresszionista közigazgatást a mely tisztán szeszélyek után indul s egészen megbontotta a közigazgatásban köpződött gyakorlatot. A Perczel-féle belügyminiszterium most azzal a híreszteléssel, hogy elkészítette a közigazgatási javaslatokat, csak e akarja vonni a közfigyelmet a belügyek terén kiltört anarchia felől s az alkotások nagy munkájának érdemét viadikálja magának, hogy takarja a rombolást, melyet a jogrendben, a jogbiztonságban előidézett. Azt hisszük, hogy a mai városi viszonyok között nagyobb szükség volna ennek az országnak becsületes közigazgatásra a mai törvényes keretben, mint attól a kéztől, attól az elmétől származó re-

formjavaslatokra, a melynek a vezető eszméje mindig a párt hatalmi érdek, czéja folytonosan a jogfosztás volt.

A kormány a névmagyarosításért. A kormány most hasznos intézkedést szándékozik tenni a névmagyarosítás érdekében, amely bizonyára nagyban elő fogja mozdítani a névmagyarosításra való kedvet. Ugyanis — a mint egy könyvatos értesül — a belügyminiszter a pénzügyminiszterrel egyetértőleg törvényjavaslatot szándékozik kidolgoztatni, a mely kifogja mozdítani a névmagyarosításához szükséges okmányok bélyegmentességét.

Állami jegyek bevonása. Az osztrák pénzügyminiszter által a képviselőház elé terjesztett jelentés szerint a közös költségre bevalandó 312 millió forint állami papirból kerek 200 millió forint váltattott be. A bevalandó jegyek helyett részint bankjegyek, részint ezüst egyforintosok, illetve koronák hoztattak orgalomba. Ily módon a két kormány által 170.30 százalék arányában mintegy 160 millió forint erejéig arany helyettesített el a jegybanknál, míg 40 millió forint értékű állami papirpénz ezüst koronák ellenében váltattott be. 1896 évi október óta 49.518 forint értékű egy forintos papirjegy lett beváltva. Ezüst koronák beváltások czéljára már nem adatnak ki, mivel az e czélra kiszabott 28 millió forint 1897 július végéig teljesen forgalomba hozottott.

A fiúmei ügy újabb bonyodalmáról ad hírt a kormány egyik felhivatalosa, mikor jelenti, hogy a közigazgatási bíróságnak s ezzel kapcsolatban levő törvényeknek Fiumében tervezett életbe lépése tárgyában a tegnapi napra, folyó hó 19-re egybehívott szaktanácskormány nem volt megtartható, mivel a meghívott fiúmei városi bizottsági tagok tudvalevőleg lemondottak. Siet hozzátenni a felhivatalos hogy ez a körülmény nem hátráltatja a tervezett reformok végrehajtását. Joggal felvehető tehát a kérdés, ha a kormány a nélkül is létesíteni tudja és akarja a reformokat, hogy tisztázza a már összezavarodott kelyzetet az ankétál — mire való volt annak az összehívása.

Socrates e három dolgot ajánlotta tanítványainak.

Minden tudomány között legszükségesebb azt megtanulni, hogy a rossz példa ragályától biztosítsuk magunkat.

A szemétdombra esett gyémánt drágakő marad, míg a szel által ég felé emelkedő por csak hitvány por.

A nemes szívű és magas lelkületű ember csak az igazságot ismeri, a kislöklük csak a nyereszkekedést.

Semmi sem tart tovább, mint egy közepeszerű vagyon és semmi sem megy oly hamar tönkre, mint a nagy vagyon.

Ne haragudjunk az emberekre, midőn kegyetlenségüket, háládatlanságukat, igaztalanságukat, kevélységüket, önszeretetüket látjuk; ily vannak teremve, ez a természetük.

Aki azt mondja, hogy nem született boldogságra, az a barátjai és rokonai boldogságát élvezhetné, de az irigység ez utolsó segédforrást is elveszi tőle.

Az emberre csak három nagy esemény vár: születni, élni és meghalni; a születést nem érzi, a halál fájdalmas, élni pedig elfelejt.

Mig az ember szeret, mindig megbocsát. Az irigység engesztelhetetlenebb, mint a gyűlölség.

A megvetéstől csak a megvetésre méltók félnek.

Az ifjuság egy folytonos mámor; az egészség láza, az ész hóbertja.

Midőn gyűlöletünk tulságba megy, akkor gyűlölségünk tárgyánál is alábbvalók vagyunk.

KÜLFÖLD.

A provizorium. Bécsből jelentik telefonon A kiegyezési provizorium tárgyalása az osztrák költségvetési bizottságban véget ért s a többség azt elfogadta. A provizor um második olvasása jövő kedden vagy szerdán lesz, az aznap esti ülésben kezdődik és valószínűleg nyolcz-tíz ülést fog igénybe venni. A házszabályok értelmében, mert a javaslat csak egy érdemleges szakaszból áll, nem lesz ugyan részletes vita, de minthogy az ellenzék már eddig is karmincöt különvéleményt jelentett be a vita hosszúra fog nyulni. Mindenkinek a ki különvéleményt, vagy indítványt ad be, joga van azt beszédben megokolni, még ha a vitát be is rekesztették. Az ellenzékiek pedig hosszú beszédekre készülnek. Így hire jár, hogy Lecher dr. ezáltal huszontegy órai beszédre készül. Mindez azonban nem fog használni az ellenzéknek semmit a házszabályok értelmében először is a legmesszebb menő javaslatot vagy indítványt bacsájtják szavazásra. Minthogy pedig a provizorium-javaslat, melyet a kormány terjesztett be, a legmesszebb menő, először is erre fognak szavazni, mi által a többi indítvány és különvélemény elesik. Ha pedig ez ellen az eljárás ellen tiltakoznék az ellenzék, úgy a házszabályok értelmében az elnök megkérdézi a Háztól, melyik javaslatra akar elsősorban szavazni. Ebben az esetben tehát egy szavazással több lesz, de az eredmény ugyanaz marad. A kormány és a többség a sok beszéd ellenére reményli, hogy a provizorium-javaslat decz. első napjaiban meg lesz szavazva.

Nyelvtörvény Ausztriában, Prágából táviratozzák nekünk: A Hlas-Naroda-nak jelentik Bécsből: Miután nincs kilátás arra, hogy a képviselőház Dipauli nyelvindítványát elfogadja, ennél fogva Baden gróf legközelebb saját nyelvtörvényével fog a Ház elé járulni: melylyel a nyelvrendeletek több határozatát enyhíteni fogja.

A magyar mise betiltása.

— A Bud. Hirl. tudósítójától. —

nov. 18.

Roma locuta est, Róma szól, szavának minden katolikus hívő engedelmeskedni tartozik. Jött azonban Rómából a minap egy ren-

Nagyobb erény kell a szerencse, mint a szerencsétlenség elviselésére.

Ha nem volnának hibáink, akkor a mások hibáinak észrevezésében nem telnék olyan nagy örömlünk.

Az érdek mindenféle nyelvet beszél és mindenféle szemelyiséget, még az önzést elenséget is játsza.

A velencei Cornaro a száz évet is túlélte, Jézus, Raphael, Mozart, Vergilius a harminczévet is alig éltek túl.

A türelmetlenség csálhatatlanság joga. Az embereknek köteleességük kölcsönösen türelmeseknek lenni; mert mindegyik tévedhet.

Hogy az emberek iránt türelmesek legyünk, vagy nagyon kell őket szeretnünk, vagy nagyon megvetnünk.

A becsületes emberekre semmi sem lehet nyomasztóbb, mint midőn kénytelenek valakit megvetni, csak az utolsó esetben szánják rá magokat.

A lelkesedés és a méltatlankodás rokonok, c-ak akkor méltatlankodik az ember, midőn a lelkesülésre fogékony.

Az érdek, mely az egyiket megvakítja, a másikkak fölnyitja a szemét

Akik aprólékos dolgokkal foglalják el magukat, ritkán képesek nagy dolgokra.

Az ember sohasem olyan boldog és olyan szerencsétlen, mint amilyennek képzelet magát.

Tudni annyi, mint látni. Hinni annyi, mint óhajtni. Az ember nem látja mindig, amit óhajt és nem óhajta mindig, amit lát.

Nem a hosszú, hanem a helyes és hasznos élet a földög.

A gyenge csal, a hatalmas parancsol. A gyenge nyugtalan, — az erős nyugodt.

A kegyetlenség a tudatlanság sajátága, mely csak az erő jogát ismeri el.

Az érzéki gyönyör oly kényes virág, a melynek illata annak a kezében, aki leszakítja, hamar elpárolog és üdösege elhervad.

A heves szenvedélyek mindmennyi tigrisek, a melyek bennünket szét szakgatnak.

Ilyen az emberiség sorsa: az ész megmutatja a czélt, a szenvedélyek eltávolítanak tőle.

Az emberek néha megbocsátják a gyűlöletet, de a megvetést soha.

Az a legszerencsétlenebb ember, a ki magát annak tartja.

A tudomány gyökerei keserűek, de gyümölcsei édesek.

Semmi sincsen annyira hatalmunkban, mint gondolatunk.

Semmi sem lehet oly bátortalan, mint a rossz lelkiismeret.

A test boldogsága az egészség, a szellemé a tudás.

Legnehezebb három dolog: a titoktartás, a megbántás elfeledése és a szabad idő helyes felhasználása.

A megbocsátás többet ér a megbánásnál. Inkább bocsáss meg, mint hogy megboszuld magad, — mert a boszuállást a megbánás kíséri.

E világon két dologtól leket leginkább félni: a barátok irigységétől és az ellenségek gyűlöletétől.

Bölcsesség, eszélyesség és hallgatás, —

delet Magyarországra, a melynek az érdekelt hívők aligha fognak engedelmessé válni. Ez a rendelet a magyar mise, sőt minden magyar nyelvű egyházi szertartásnak a betiltásáról rendelkezik a magyarjku görög-katolikusok részére. Elrendeli továbbá, hogy minden magyar nyelvű egyházi könyvet, azokat is, a melyeket az illető püspökök püspöki joguknál fogva apróbbaltak, magyára kell rakni és megéetni, hogy betűnyi nyoma se maradjon a magyar nyelvnek a magyar görög-katolikus egyházi életében. Es tovább is megy a pápa. Firiczák Gyula és Vályi János püspököket a kik a magyar nyelvű mise és többi egyházi szertartás engedelmessége érdekében megokolt fölterjesztést küldtek Rómába, a pápa erősen megdorgálta, hogy miért akarják az egyház egységét megbontani, a magyar nyelv kanonizálását kérve.

A pápa e rendeletét már elküldötte a munkácsi és eperjesi püspököknek, hogy azt hirdessék ki és foganatosítsák szigorú rendelkezései szerint. Ezt a rendeletet azonban a két püspök teljes nyilvánossággal nem hirdethette ki s foganatosítására nem is gondolhat, mert jól tudják, hogy a rendelet nyomán a hívők egyházi forradalma támadna föl a schisma, a Rómától való elszakadás veszedelmével. Elküldötték azonban a püspökök a rendeletet magyarul misézó papjaiknak, meghagyván, hogy a lehetőség szerint igyekezzenek az orosz szót lassankint, szinte észrevétlenül az oltárra vinni, hogy így aztán fokról-fokra haladva, idővel eleget tegyenek a szentsége rendeletének és orosz legyen az egyházi nyelv minden magyar g. kath. templomban. — A magyar mise-könyvek megegetésére azonban gondolni sem lehet.

Firiczák és Vályi püspök ez eljárását értjük. Ok utóvégre is püspökök, a pápa rendelkezésének engedelmessé válni tartoznak s hogy ily módon kísérik meg a rendelet végrehajtását, magyar nyelvűre és hazafiaságukra nem vet arnyékot. (Szerk.)

Nem értjük azonban a pápa rendeletének az indító okát, hogy miért is adta ki e rendeletét, amikor — tudomásunk van róla, — hogy a magyar görög katolikus püspökök tavaly ősszel terjedelmes felterjesztésben bőségesen felvilágosították a szent székert arról, hogy a magyarjku görög katolikusok által ide s tova már egy század óta használt

magyar liturgiát betiltani nem lehet. A görög katolikusoknak, mint keleti egyháznak, szertartásaikban joguk van a nép nyelvét használni, mert a munkácsi egyház 1649-ben az unio alkalmával, föltétlenül kötötte ki magának primo: ut Ritus Graecae Ecclesiae nobis: servare liceat... azaz, hogy a görög egyház szertartását használhassuk. A görög egyház szertartása pedig nemcsak a szertartás külsőségeit, formáit jelenti, hanem a nyelvet is. Ezenföül pedig a keleti egyháznak egyik szinte dogmai sajátossága az, hogy mindenütt a nép nyelvén végzi szertartásait, így a magyar-román görög katolikus egyház is, a melynek román nyelve kancizálva van s a többi egyesült keleti egyház is. Ami tehát szabad az oltároknak, szabad a magyaroknak is; ha megerett az oláh nyelv arra, hogy oltári nyelv lehessen, megerett a magyar is nemcsak az analógia értelmében, hanem, mert a magyar nyelv valóban fejlettebb, megállapodottabb, mint az oláh.

Tudván ezeket, nem kell aggodalmaskodnunk, hogy hitelt adjunk ama híreknek, a mely a latin egyházat s nevezetesen Schlauch Lőrincz bitorost állítja élénk a szentszék rendeletere értelmi szerzőjének. Ungváron ugyanis — mint nekünk írják — nyílt titokként beszélnek, hogy a szentszék a görög katolikus püspökök fölterjesztését tanácsadás végett a nagyváradi püspöknek adta oda a pápa Schlauch bitoros véleménye alapján rendelte a magyar könyveket magyára, számúzte a magyar szót a magyar templomból, az eloroszodásnak vetvén oda százezernél több magyart, a kiket száz és száz éven tudunk csak megmagyarosítani, mert a munkácsi és eperjesi egyházmegyéek jelenleg tő-gyökeres magyarjai valamikor csaknem kivétel nélkül ruthének voltak. Okát is adják Schlauch bitoros e tanácsadásának: feltékenység a magyar katolikus egyház hódításával szemben a latin egyház rovására. Mert nyilvánvalónak látszik, hogy ha egyszer a görög katolikus templomokban törvényesítendő a pápa a magyar szót, a latin egyház hívői is követelni kezdenek a magyar misét és ez a katolikus egyház egységét, igaz erejét is veszélyeztetné. A másik veszedelem pedig ott van, hogy a törvényes magyar mise esetén — félő — a latin egyház sok híve átpártolna a görög katolikus, illetve akkor magyar katolikus egyház kebelébe.

Lássuk e két veszedelmet. Az első, az egyház egysége nyelvi tekintetben is nem alkalmazható, mert a pápa csak a mult esztendőek egyikeben megengedte a horvát-latin egyházban a horvát liturgiát, precedens tehát van még arra az esetre is, ha a g. katolikusoknak nem volna joguk a magyar oltári nyelvhez.

A második veszedelem, pedig nem veszedelem, hanem a magyar nemzetnek terfoglalása és erősödése. Hiszen egy pillanatra alig is látható be annak a nagy hasznai, a mely a magyar nemzetre háramlanék egy magyar kath. egyház megalakulása révén. A magyar nyelv terjedésének, a magyarosodásnak micsoda hatalmas és győzhetetlen faktora lenne! Nagyobb, erősebb, mint a megannyi más együttvéve. Már most is, mikor a magyar nyelv csak türt nyelv a templomokban, nagyobb hullámban viszi a magyar nyelvet u nemzetiségek köze, mint a kiseddívő és iskola. Tíz-tizenöt évvel ezelőtt a munkácsi egyházmegyében a magyar nyelv határa — gondolom — Csicsér község volt, már egy községgel északabbra van Palagyo s tíz év mulva ismét tovább lesz Lakárton. Mert amint nem lehetett a templomokból eddig számúzni a magyar szót, ugy nem lehet ezután sem. Nem küönösen azzal a merevséggel, amelylyel egy a pápa e rendeletét kiadta, eltiltván a magyarul való éneklést, a litániát és a többi szertartást, azokat is tudniillik, amelyeket a hívők a latin egyházban is a saját nyelvükön énekelnek, vegeznek.

Mi lesz a pápa e rendeletének az eredménye? Egyelőre az, hogy a magyar liturgia középpontjából, Hajdu-Dorogról egy százazas küldöttség készül a királyhoz, hogy tőle, mint legfőbb kegyurától kérjen támogatást igaz ügyében. A király azonban érthető okokból

ez ügyben döntő lépésre alig fog vállalkozhatni Rómával szemben. Akkor azután a római szentszék vagy megelégszik a rendelet kiadásával s nem fogja követelni végrehajtását, hanem hallgatagon tűrni fogja az évszázados gyakorlatot, vagy pedig megkísérli rendelete foganatosítását, ráerőszakolni a magyarokra az orosz szót, ez esetben a görög katolikus egyházat nagy megpróbáltatásoknak fogja kitenni.

A tiszántuli ev. ref. középiskolák tanáraihoz!

Néhány hónap mulva 20 éve, hogy a tiszántuli ref. középiskolai tanáregyesület megalakult. Küzdelmes időkben, az egész magyar középiskolai oktatásügyet és tanári társadalmat átalakító, új viszonyok között folytatta pályafutását. Csendben zajtalanul, de céljaihoz képest jötekonyan és folytonosan működött, megmutatván, hogy a változott idők, emberek, és viszonyok sem tették sem feleslegessé, sem szükségtelenné: Sőt terjeszkedni óhajtott, Magva kívánt lenni egy országos prot. tanáregyesületnek, hogy a közös összetartozandóság érzetét, a prot. tanári közszellemet apolja. E törekvése nem sikerült. Sajnálatraméltó közönyösség meg akadályozta azt is, hogy alapjain az ország református tanárai szervezzenek társaságot.

A meghusult nagy tervek után bizonyos nyomasztó köd ülte meg az együletet. Három évet töltött télen szibbadtságban, mialatt az orsz. tanáregyesület hatalmas erővel kelt új életre és a vidéki körök szervezése által az egész magyar tanári társadalmat közelebb hozta egymáshoz s abban eddig szokatlan eleven életet indított meg, melynek hatása ugy az elvi, mint a gyakorlati kérdések tisztázása körül szemmel látható.

Már most mit tegyünk a tiszántuli ref. középiskolai tanáregyesülettel? Van-e további fennállásának célja és jelentősége, vagy szunyadása bekövetkező halál előjel volt? Ezekre kérünk tisztelt kartársainktól feleletet.

Minket multunk tradíciója, jelenünk szükséglete, jövőnk kilátása egyaránt elszakaszthatlanul köt az egyesülethez. Az alapszabályaiában kifejtett célok még mindig nincsenek elérve, sőt egyik-másikától távolabb vagyunk, mint két évtizeddel ezelőtt. A református tanári közszellem ma még inkább, mint valaha, csak u t o p i a. — Majdan a főiskoláinkból kikerült tanároknak eltagadhatatlanul meg volt a közös kalvinista vonás. Ma több felől összeállított, különböző nevelésben részesült s elűtő felfogásokban levő tanárkarainkban különböző tanítási, nevelési elvek és a leg arkabb világnézetek igyekeznek érvényesülni. S mind ez azért, mert nincs egy összetartó, irányító szellem, nincs kölcsönös érintkezés, tehát hiányzik az egymásra való hatás is. Pedig mindaddig, míg felekezeti középiskolák állanak fel hazánkban a ref. tanári közszellem apolása minden ref. tanárnak egyenesen hivatásából folyó kötelessége.

Nem jó volna, ha nem éreznék a t a nagy érdekközösséget, mely a magyar tanárságot a magyar közművelődés szolgálatában összeköti s kiszakasztanók magunkat exclusiv elzárkózottsággal az összes magyar tanárok egy célra törekvő közös világából, de bizony nagy baj lenne az is, ha elszintelenednének s csak névleg és nem lelkiiképen is illette meg bennünket a református tanári nev zet. Meg kell ragadnunk minden helyet, minden alkalmat hogy egymást megismerhesük, minél több kisebb-nagyobb összejövetel által egymás lelkébe pillantva teremtenünk élénk és egészséges prot. tanári közszellemet.

Emellett kiváló fontosságúnak tartjuk a jó tankönyvek készítését és kiadását is. E feladatra csakis egy közös erővel támogatott tanári egyesület vállalkozhatik teljes sikerrel. Nem felekezetieskedni akarunk, nem kalvinista tankönyv monopóliumot létesíteni, hanem alkalmat nyújtani e kerületben működő ref. tanártársainknak, hogy szakörükbe tartozó s a tudomány színvonalan álló tankönyvek írásá-

val foglalkozzanak, csupán kellő tájékozottságot s pártatlan igazságszeretetet követelve a valóság és hamisítatlan történelem tiszta világa mellett. Ma egyesek magukra hagyatv próbálnak közülünk minden gyámoltás nélkül tankönyveket írni és kiadni. Megtörténik, hogy haszontalanul meg, hogy méltánytalan elbánásban részesülnek. Azt hisszük, hogy az egyesület által kiadandó tankönyveket ily vesztély nem fenyegetheti.

Mind emez eszmélkedésre s némitájékoztatásra szolgáló gondolatok fölvetése után van szerencsénk nemcsak az egyesület eddigi tagjai, hanem a tiszántuli ev. ref. középiskolák összes tanárait meghívni f. évt. december hó 29-én Debreczenben tartandó közgyűlésünkre. Meglátjuk majd akkor, hogy a hamvódó parázs utolsó fellobbanása lesz-e a gyűlés, vagy belőle phönixként megifjodva fog ujrászedni a tiszántuli ev. ref. tanáregyesület.

Az egyesület központi választmánya kedvezményes jegyek ügyében a kereskedelemügyi miniszteriumnál kérelmezett. Kérjük a kartársakat, hogy igazgatóságuk útján folyó évi december hó 15-ig sziveskedjenek a debreczeni ev. ref. főgymnázium igazgatóságát értesíteni: kik és hányan szándékoznak a gyűlésre jönni, hogy a személyökre szóló kedvezményes vasuti jegyeket kiállítva idejében elküldhessük, valamint a jelentkezők elszállásolásáról is gondoskodhassunk.

Debreczen 1897. nov. 14.

Kartársi szives üdvözléssel:

A tiszántuli ev. ref. középiskolai tanáregyesület központi bizottsága s annak nevében:

Géresy Kálmán
elnök.

A tiszántuli ev. ref. középiskolai tanáregyesület közgyűlés programja.

1897. decz. 29. Debreczenben tartandó közgyűlés programja.
December 28. Este 8 órakor találkozás a Dreher-fele sörházban. December 29. Délután 8 órakor allandó bizottsági ülés a főiskolai gymnasium tanári szobájában. Ennek tárgyai: 1. A közgyűlés elé terjesztendő jelentések bemutatása 2. Irásban benyújtott indítványok előleges atnézése. 3. Folyó ügyek. Délután 9 órakor közgyűlés a főiskola kisebbik tanácstermében a következő tárgysorozattal: 1. Előki megnyitó. Géresy Kálmán, 2. Jegyzői jelentés. Elek Lajos, 3. Penztárnoki jelentés. Sinka Sándor, 4. Számadás vizsgáló bizottság jelentése. 5. A jelentések tárgyalása, a jegyzői jelentés rendje Nagy Elek h-nánási tanár nyugdíjintézeti ügye 6. Az államsegély és autonom ref. középiskoláink. Dóczi Imre, 7. A psychologia legközelebbi feladata a paedagogiában. Dr. Pallagi Gyula, 8. Egyesületünk jövője iránt a központi bizottság előterjesztése. Előadó. S. Szabó József, 9. Tisztikar lemondása, tisztújítás, 10. Részlet olaszországi tanulmány utjaból. Sinka Sándor, 11. Huzal nélküli tavivó bemutatása. K. Kiss József, 12. Folyó ügyek, indítványok, 13. Szavazatok eredményéről küldöttseg jelentése.

Jegyzetek. 1. A központi bizottság főlkéri az illetékes tanárkarokat, hogy a nyugdíj és gyámintézeti, továbbá az egyesületi penztárról vezetett s a központi bizottság által megvizsgáltatott számadások felülvizsgálása végett, saját kebelükből küldjenek ki egy tagot, kik ezen feladatukat Debreczenben, a közgyűlés előtti napon, december 28-án teljesítendik, mely célból ezen nap délután 4 órakor a gymnasiumi tanári szobában tartandó ülésre meghívattak. 2. A közgyűlésen csak azon indítványok tárgyaltnak, melyek legkésőbb a közgyűlést megelőző napon, irásban benyújtatnak az egyesületi elnökhöz. 3. A közgyűlés napján társas ebéd a főiskolai tapintzetben, társas vacsora pedig az Arany Bika vendéglőben lesz. A vidéki kartársak mindkét alkalommal vendégeül fogadtnak. 4. Ebéd után a közgyűlés folytattnak. Debreczen, 1897. nov.

A tiszántuli ev. ref. középiskolai tanáregyesület központi bizottsága.

TARKA ÉLET.

A Balaton áldozata.

Poezis a riportban.

Gyönyörű őszi reggel volt. A nap biborvörös fényétől övezve emelkedett föl a hegyek ormai mögött, szerelmesen játszva a Balaton vizének sima tükrevel, olyanná varázsolta azt mint egy gyönyörű rózsaszínű tükör. Minden csendes, a halászkok már fönny vannak ugyan, de a kápolna harangjának szavára most végzik reggeli imájokat összekulcsolt kézzel az ég felé fordulva. Lányha szél szeli keresztül a reggeli hűvös levegőt.

A halászkok imájok befejezése után hozzá látnak mindennapi munkájukhoz, hogy ki ki megkeresse a napi szükségletét. Imár hálojukhoz nyulnak, leoldoznak csónokjaikat, midőn, oh szerencséslen végzet, egy élő alak fekszik a Balaton vizének sík tükörén. Tanakodnak, mi az, ki az s mily égi tündér vagy mifele földi teremtmény. Lassan bele ülnek csónokjaiba, hatalmas evező csattogással közelednek a végzetes hely felé s im mily elszomorító látvány tárult szemük elé, midőn odaértek, egy ifju leányka, aranyzóke haja arczára hullva s arcza, mely még egy pár nappal vagy talán még egy pár órával ezelőtt a tavasi szépség pompájában tündökölt, most halott halvány, falféher s ajkai, mik ezelőtt örökös mosolygásra voltak teremtve, most örökre le vannak zárva a szép kökény kék szemével együtt. Teste megmeredve, a hullámok ádozata lón. Félve nyulnak az ifju testhez, félnek, hogy azt a város szepet még most is megszentéltelenítik érintéssel s még most is, midőn halott. De nincs mást tenniük, hozzá fognak remegő kezökkel a szomorú munkájukhoz s csónokjukba téve, kiszállítják a partra. Ott van a partron s a fiuk be mennek a városba a szörnyű hirt megvinni az édes anyjának.

S az anya pedig, ki egész este, majd egész éjjel lazas izgatottsággal mindhiába várta gyermekét, most édes álomba merülve ott nyugszik a régi divatu divanón s az idegenek jöttére ébred csak fel. A szörnyű hír hallatára kirohan leánya holt testéhez, ölelgeti, csókogatja könyes szemeköl, de mindhiába, a leány nem ébred, a leány marad halott.

U. I.

A legnagyobb bűnös halála.

Móricz József-ről

— Saját tudósítónktól. —

Debreczen, november 20.

Illavai távirat jelenti, hogy Móricz József ott meghalt. Móricz tőzsgyökerez régi előkelő debreczeni polgár családból származott, apja id. Móricz András bár szorgalmas és takarékos, de gögös, durva ember volt. Anyja, Bikfalvy Erzsébet épen ellentét, szelid lelkű és valóságos érzelű reformatus nő volt. Móricz Józsefnek két testvére volt, egy mostohabátyja, ifj. Móricz András (atyjának első házasságából) s egy édes testvére, Erzsike. A világhírűvé vált családi tragédia oka és alapja ama zilált vagyoni kérdésekben fekdült, melyek a mostoha fiu ifj. Móricz András szerencsétlen házasságából és válalataiból származtak e családra. — Az öreg Móricz kikopott saját vagyonából s követelte, hogy első házasságából származott fia adósságaiért neje álljon jól. Bikfalvy Erzsébet azonban ezt megtagadta. Egymást követték a perek, végrehajtások és zárlatok, majd miután az anya saját vagyonát nagyon feltette, családi perpatvarok, egymással való meghasonlás, külön válás, kölcsönös bűnvádi feljelentés.

És minthogy ezt Móricz József, ki akkor már érettséget tett ifju, honvéd-tisztlyettes volt, épp annyira gyűlölte mostohabátyját, tovább nézni, tünni nem akarta, vagy nem tudta, oly tette határozta el magát, mely ezelőtt is, de azóta is pártatlan a bűnügyek krónikájában. 1888 június 26-án hajnalban a Péterfiak 839. sz. házból, a honvéd anyágraktárból átmászott atyja tőzszomszédos házába, miután előbb magához vette szolgálati fegyvert és 6 lövetű revolverét, beállított az épen

öltözködő édesapja szobájába, előbb kérlette, majd fenyegette s miután mindkettőnek épen ellenkező hatása volt, lekapta szolgálati fegyverét, czélabvette édesapját s úgy lőtte keresztül, hogy a golyó még az ablak üvegét is kifurta. Móricz József, a ki mint mindig monda — édes anyja iránti szeretetből lett atyjának gyilkosává, tettét nem titkolta, nem bujdosott, hadbírótság előtt önként jelentkezett, hogy szörnyű tettével beszámoljon. De az édesanya, akiért fia ezt a legnagyobb és legszörnyűbb áldozatot meghozta, nem tudott és nem akart abban a gondolatban megnyugodni, hogy a ki nem gyűlöletből, de szeretetből gyilkol az mind közönséges lator, bióvéngeze életét. Felkereste, megkérte megkereste és megbizta az akkor még pályája kezdetén levő dr. Kardos Samu debreczeni ügyvédét, hogy fia védelmét vállalja el. Dr. Kardos Samu bár jól tudta, hogy formális védelemnek a hadbírótság előtt helye nincs, de még jobban tudva azt, hogy a katonák és emberek s hogy a bírák még ha katonák is az igazságot keréni kötelesek és ily szörnyű tett megítélésénél annak nemes, vagy nemtelen indokai elől el nem zárkozhattak, magára vállalta a lehetetlennek látszó feladatot.

1888. szept. 30-án találkozott a védő védeccével Kovács Sebestyén Béla százados hadbíró jelenlétében a kőbányai fegyvergyári laktanya egyik termében. Móricz 4 szuronyos katonára hozta be, de ez nem akadályozta a védőt abban, hogy vele kezét fogjon s öt sorsa felől meg ne vigasztalja. A védelem különben kettős fegyverrel harcolt, egyik magára a tett indokaira, másik pedig a beszámítás képességére szorított. De a hadi törvényszék ezek egyikét sem fogadta el s Móricz Józsefet főleg azért, mert tettét saját vallomása szerint jól megfontolta, sőt azt közvetlenül a gyilkosság előtt levélben József főherczegnek, Jókai Mórnak és Bulow-sy tábornoknak előre megírta, a katonai kötelekből való kivételzésre és kétélt általi halálra ítélte.

Eközben történt az egész nemzetet, sőt egész világot megrázkódtató mayerlingi katasztrófa. Ő felsége megmérhetlen bánatára vigasztalást keresendő lejött Budára hű magyar népéhez. Móricz Andrást és védője febr. 20-án távirati uton kértek kihallgatást s Ő felsége azt távirati uton megadta. Ekkor adta át Móricz Andrást Ő felségének ama kegyelmi kérényét, amelyben szó szerint ez volt: »Felséges Uram! En eljöttem hozzád, — nem csupán mint a földi igazságszolgáltatás fejehez, de mint az isteni kegyelem lételemnyeséhez. Eljöttem hozzád, ki csak alig egy hónapja vesztetted el legnagyobb büszkeségedet, egyetlen reményedet, fiadat. Eljöttem, mint édesanyja, roskadozó térddel és megtört szívvel esedezvem hozzád.

Hagyd meg a börtönben sinylődő egyetlen fiam életét, ne engedd meg, hogy a vak szenvedélyében, de szeretetből vétkezett fiu a bitón bűnhődjék.

És a Felség ellágyult az anya egyszerű, de igaz szavain, megvigasztalta őt, nemokára jött a legfőbb parancs, hogy Móricz József elmebeli állapotát újból is ne katonai, de polgari orvosok által vizsgáltassák meg. Dr. Moravcsik Ernő heteken át vizsgálta a nagy bűnöst, de a beszámítás képesség hiányát a különben is rendkívül makacs és eszes Móricz Józsefnél ő sem volt képes megállapítani. 1889. október közepén újra összeült a haditörvényszék s ekkor következett be a második, még az elsőnél is szörnyűbb és megrázóbb tragédia, hogy Móricz Erzsike, az alig 17 évet betöltött ifju leány, hogy édesanyját és önmagát az oly annyira szeretett testvérbátyja szégyenteljes halálának emlékeztől megmentse, okt. 18-án este 7 és 8 óra között, miután előbb az összes cselelést elküldte, édes anyját hátulról nyakasszirtentől, majd fehér ruhába öltözve, egy párnát a földre feje alá téve önmagát halántékon lőtte. E kettős rémes halál mentette meg a legnagyobb bűnösnek életét, mert a védő, még azon éjjel táviratozott kegyelemért ő felségének, József kir főherczegnek, majd levelet írt Holdházy

prepostnak, hogy hathatós szavával ő is támogatja irányadó helyen Möricz József megkegyelmezését és a haditörvényezék 1889 okt. 30-án ki is hirdette az ítéletet, mely a legfelsőbb kegyelem folytán 20 évi, minden év okt. 20-án (a gyilkosság napján teljes börtöl szigorított várfogságra szolgált. Nehány héttel mulva, vagyis nov. 19-én szállították el Möricz Józsefet meglanczolva és erős fedezet mellett Illavára, Teljes 8 évét töltött ott a nagy bűnös, a bűnbánat és megtérés legkisebb jele nélkül. Védője Illaván három ízben is meglátogatta, hol Möricz gyenge tesztalkatára tekintettel eleinte a súlyosabb természetű munka alól fel volt mentve, később azonban önmaga választotta magának az asztalos mesterséget, amelyet meg is tanult. De hasznát már nem vehette, mert a kérlelhetlen halál — mint a szűkszavú távirat jelenti — a gyalut kezéből kiütötte.

Ujdonságok.

* Isteniszteletek. A holnapi vasárnapon a következők fogják tartani az isteniszteleteket: A nagytemplomban K. Tóth Kálmán lelkész, — a kistemplomban Csutóros Albert lelkész a Kossuth utcai új templomban Béteky Lajos lelkész, az ispotályi templomban Mitrovics Gyula lelkész. A róm kath templomban reggel 7 órakor miséznek Hamernyik Sándor lelkész 8 órakor egy parrista tanár 9 órakor nagy misét mond Strolavszky N. szent beszédet tart Molnár Kálmán lelkész, fel 12 órakor miséznek Kovács Márk lelkész, d. u. 2 órakor litániát tart Hamernyik S. este pedig rózsafüzér átjuttatóságot végez dr. Wolafkán Nándor v. püspök plébános. — Az agost. hitv. ev. templomban d. e. 10 órakor Hajás Lajos hltoktató lelkész tart isteniszteletet.

* A közgyűlés előkészítése. Tegnap d. u. 3 órakor teljes távcsülés volt gr. Degeföld József főispán elnökelete alatt, melynek napirendjét f. hó 26-án tartandó városi közgyűlés tárgysorozatát kitűzendő ügyek megbeszélése és határozati javaslatokkal előlétesése képezte. Mivel ezek közt igen fontos és hosszabb megbeszélést igénylő ügyek vannak. A tanács nem fejezhette még be az egész tárgysorozatot, hanem hétfőn d. e. újból összeül csak ezután fogják véglegesen összeállítani.

* Képviselők Debreczenben. A h. pályai kerület orsz. képviselője Marjai Péter N. Létán holnap tartja beszámolóját, melyen részt vesznek: Meszleny Lajos J. u. s. t. h. Gyula Hentaller Lajos, Kis Albert S. z. n. a. y. Gyula, Papp Elek orsz. képviselők és Vörösi János volt képviselő kik közül a budapestiek ma délután érkeztek városunkba s az estét S. z. n. a. y. Gyula vendégszerető házában töltik. N. Létára a holnap reggel 8 órai vonattal indulnak.

* Debreczeni százados kitüntetése. Ő felsége a király f. é. november hó 7-én kelt legfelső elhatározásával elrendelte, hogy Löbne Miksa debreczeni honvéd gyalogezredbeli tartalékos századosnak a legfelsőbb megelégedés kifejezése tudtul adassék.

* A közvilágítási ajánlatok kinyomtatása. A tanács tegnapi ülésében foglalkozott a közvilágítás ellátása ügyében beérkezett ajánlatokkal a közgyűlés elé terjesztésével s azt határozta, hogy addig is, míg szakértők kiadná, valamennyit ki fogják nyomtatni, hogy ekként a közönség is főleg a bizottsági tagok kellő tájékozást szerezzenek azoknak tartalmáról.

* Opera és czimbalom a zeneakadémiában. Szotyori Nagy Károly zeneakadémiájában, mint az igazgatóságtól értesülünk az opera és czimbalom tanfolyamnak december 1-én nyílnak meg. Valóban elismerésre méltó módon igyekszik ez az új intézet betölteni nagy hivatását. Ugy hangversenyi,

mint külön tanfolyamai élénk bizonyosságot tesznek arról. A czimben jelzett külön tanfolyamra a beiratkozás decz. 1-ig folyamatosan van. Akadémiai tanszakok: zongora, ének, opera, hegedű, viola, gordonka, gordon, orgona, czimbalom, zeneelmélet, zeneszerzés és kamara zene. Az oktatás az országos magyar kir. zeneakadémia tanterme alapján történik. Beíratási díj, tandíj, magán órák és egyebekről bővebben szívesen szolgál az igazgató — délután 2—4 óráig. Teleky-utca.

* Az ipartanács tagjai. A kereskedelmi miniszter az ipartanács tagjaivá három évi időtartamra újból Zádor Lajost, Suly Edét, Szentkirályi Tivadart, és Szikszay Lajost nevezte ki. A kinevezésekről a miniszter ma érkezett leiratában értesítette a tiszácsot.

* Próbabál. Vettük a következő meghívót: Folyó évi december 5-én azaz vasárnap az ujonnan alakított »Korona« czimű táncsteremben táncztanításom bevégezése alkalmából reggelig tartó »Zártkörű próbabál« rendez Schaf János hat. eng. táncztanító. Egész éjjel serpentin dobás. Egész éjjel confetti dobás. Beírtási díj: személyi jegy 80 kr. — Családjegy 3 személyre 2 frt. Kezdeté este 9 óra kor vége reggel. Jegyzet. Polgári colon nyílik november hó 15-én hétfőn a »Korona« táncsteremben, melyre a polgár családok figyelmét felhívja s minden vasárnap este 8 órától gyakorló estélyt tart.

* Szegény gyermekek felruházása. Az izr. elemi iskola kis utcai tantermeiben f. hó 22-én (hétfőn) d. e. 11 órakor ünnepélyes módon történelmi felruháshoz, a nemeslelkű adakozókat, tanúgy barátokat és az ez iránt érdeklődő n. é. közönséget meghívja. A debreczeni izr. iskolaszék.

* Köszönetnyilvánítás. Mindazok, kik áldott emlékü jó edesanyánk, illetve nagyanyánk, öz. V. e. s. e. y. Józsefné elhunyt alkalmából a megboldogulttal szemben igaz kegyeletüket, nagy veszteségük iránt pedig őszinte részvétöket nyilvánították s így mély fájdalomunkban osztozva, annak terhet könnyíteni kegyeskedtek, fogadják az egész gyónyi család halás köszönetét.

* A jövő év. A Csáthy-féle általánosan kedvelt zsebnaptárakból XXXII. évfolyam az 1898. évre megjelentek, Lap naptár ára 16 kr., Csáthy-féle Debreczeni Tárca naptár bélyeg-táblázattal és leghasznosabb tudnivalókkal ellátva ára 20 kr., diszkidás színezett dombor nyomással ára 90 kr. 998. január 1-től új okmány bélyegsáv váltó őrlepek lesznek forgalomba korona értékbe, ez ideig egyedül a Csáthy-féle Debreczeni Tárca naptár az, hol koronártekkbe van a bélyeg-táblázat feltüntetve, ajánljuk ezen pontos czelszerű és diszes kiállítású zsebnaptárakat úgy az ügyvédek, valamint a nagy é. közönség szíves ártfogatásába.

* Hangtalan és fénytelen lógolyó. Azt is mondhatnók: a néma löfegyverek, mert ezentul — ha nem is a közel jövőben — olyan néma csend lesz a pusztító harcok közepette, mint akár az iskolában, mikor a nebulók remegnek a tanítómesteri nádpálca előtt. Az ellenséges csapatok egymásra lövöldöznek, a nélkül, hogy füst szállna el, hang hallatszanék avagy tüzet látnának a hűvelők felek. A katonák elesnek a csatában, de szó sem lehetne füstököt, félmeteres dőrejről, tüzfényről és füstfelhőkről, a melyek pedig mind ez ideig nevezetes szerepet játszottak a csaták leírásánál. A néma háboru kevésbé óhajtott megvalósulást Humbert francia ezredes találmánya akarja előidézni. Az ezredes találta fel a tűz- és hangnélküli való lógolyót, melyet már kipróbáltak a Hvthkis-féle löporgyárban. A találmány részletes leírását természetesen titokban tartják, de behatóan ismeretük az elveket, melyek annak megalkotására vezette. Humbert ezredes két feltételből indult ki. Az első: Miből származik a láng a mostani lövegeknél? Nyilván a meggyuladt gázoktól, melyek közvetlenül a golyó után hagyják el a fegyver nyílását. Mire vezethető vissza a dőre? Hasonlóképpen a gázok hirtelen kiterjedése, a melyek így légáramlatot idéznek elő. Így tehát mihelyt a golyó a csövet elhagyta, el-

zárják a kigyuladt gázok útját, elasztikus elmentállással megszüntetik erejüket és egy oldallnyíláson lassan kiömleni engedik azokat, a mivel elkerülük úgy a láng, mint a dőrejel előidézését. Elvben nagyon egyszerűnek tűnik elő a francia találmány, vajjon gyakorlatban is ilyen természetesen működik a zajtalan fénytelen lógolyó, annak azok lesznek talán a megmondhatóí, akik hallásukat és látásukat fogják elveszíteni a nemesség és színtelenség miatt.

* Hangverseny a Margitfürdőben. Az itt állomásozó 39-ik gyalogezred zenakara vasárnap sötéhangversenyt tart a Margitban, melynek műsora a következő lesz: 1. Nyitány a »Börögér« operetteből Straußtól. 2. »Silhonetten« polka fr. Heródtól. 3. Korál, gondoladál és finálé »Hoffmann meseiből« Offenbach-tól. 4. Krause: »Dalaim« valczer. 5. Nyitány a Tolvaj tündérek-ből Rossinótól. 6. Budapesti élet potpourri Rosenzweigtől. 7. Ifjúkori emlékek Bach-tól. 8. »Mitterwitz« polka Ziehrertől.

Színház.

L. Komáromy Mariska első estéje.

— Rip van Winkle. —

Uj korszak következik a debreczeni színházra! Ez volt az általános vélemény, mikor az első felvonás végevel felszabadult a lélekzet és a szó, s csoportokba verődtek a színházi látogatók. Áldottuk a szerencsés véletlent, mely lehetővé tette, hogy ez az új korszak bekövetkezzék, valóban nem tudtuk, de nem is kutattuk, melyik volt a hibás, Evva-e, Rele-e, Porzolt-e, (végezzék azt el a budapesti színi referensek) hogy L. Komáromy Mariska Budapestben nem kapott okt. 16-tól kezdve szerződést s így lehetővé vált a lehetetlen hogy az idén is hallhassunk színpadunkon állandóan olyan Isten kegyelméből való énekesnőt, mint L. Komáromy Mariska, csak áldjuk a sorsot, hogy bekövetkezett.

De nem volnánk igazságosak, ha megfeledkezünk arról, kinek akarata első sorban volt szükséges ahhoz, hogy a debreczeni színháznak L. Komáromy Mariska legyen a primadonnája s ez Komjáthy János színgazgató; mert hiszen tudvalevő, hogy kétfőn áll a vásár s a hegy sohasem megy Mohamedhez ha Mohamed nem megy a hegyhez. S a mi Mohamedünk, ment mielőtt küldték volna s mire az bekövetkezett, hogy küldték, már ő rég meg is indult s közel volt ahhoz, hogy eljert el is érje.

Mi hisszük, hogy a közönség nem is lesz ezért iránta méltányalan s ha tegnap este az ujság, a vendég művésznő látásának ingere, később majd az elismerés s az élvezet vágya fogja megtölteni a színház összes helyeit csak oly zsufozan, akár tegnap este, mert akkor már a miénk lesz L. Komáromy Mariska, jeleze bár a színlap még mindig vendégnek.

S hisszük, hogy L. Komáromy Mariska sem fog bennünket sokáig idegeneként nézni. Na busítsa el s ne riassza vissza tőlünk az, hogy tegnap este még csak egy szál viráocskát sem kapott; nem bizalmatlanság, nem fagyosság volt ennek az oka, mert ez már mi nekünk — áld Isten érte, vagy ver?! — régi bogarunk. Fősvények és lustak vagyunk a lelkesedésben, különösen annak külső nyilvánításában, küönös okának kell lenni, hogy a debreczeni közönség megmozduljon s valakinek s a k a művészetért, első hallatára koszorut adjon, sőt több hallás után is ritkán részesülnek a mi művésznőink és művészeink ebben a szerencsében. Nem védjük érte magunkat és közönségünket, tudjuk hogy hibánk és bűnünk ez a hidegség s ha védekezünk, csak vádolnók magunk, mindössze fel akartuk tánni nyílt őszinteséggel, mi volt az oka ennek az idegenségnek és léleknek nagyon is idegen eljárásnak és fogadtatásnak. Eppen ezért ne vegye ezt tőlünk rossz néven, a nagy művésznő, ne idegenedjék ezért el a debreczeni közönségtől, hanem éppen azzal,

hogy nem veszi rossz néven, lopja be magát teljesen a szívünkbe, legyen egészen a miénk, majd meglatja mire képesek a közönség az iránt, akit nemcsak elismer vagy bámul, hanem igazán meg szeret. . . .

Hiszen láthatta már tegnap este is, mindjárt az első felvonás után, hogy milyen erővel tört ki a taps s láthatta egyszersmind azt is, hogy nem gyerekték volt az, hanem az igazi érdem méltó elismerésének kifejezése, arról, hogy mindössze három dalt újratatott meg a közönség, azokat, amelyek azt a kitüntetést különösen megérdemelték.

Kérjük tehát feledje el, verje ki szívéből, ha támadtak, a bizalmatlanság okozta rossz érzéseket s legyen a mi művésznők: akit mi szeretünk, meg van az szeretve, Isten hozta közibénk!

Planquette örökszép operettjének a Ripvan Winkle-nek hármass nő szerepét választotta L. Komáromy Mariska, hogy megkezdje állandó vendégjátékát színházunkban az idei szezonban. Mikor megkezdült a hangja, azt hittük, hogy más világba jutottunk egyszerre, pedig a többiek is, különösen a kar kitett az este magáért, sőt maga is a vendég művésznő is indispozíciónak mulóiban levő jelei voltak észrevehetőek.

Az a különös tiszta csengésű erős hang, a melyhez az operaházat kivéve nincs hasonló az országban, pirosulva azzal a meglépő iskolával, amely megint csak az ósajátja, egy pillanat alatt bejárta a színháznak minden zugát s beopta magát egészen a szívünk, a lelkünk középebe. A szó szoros értelmében elmondhatjuk, hogy nem tért el a hangja a színházban, olyan kiváló az. Minden egyes szó után felzúgott a taps s egyiket meg is ismételtette a közönség, a felvonás elteltevel pedig szünni nem akart a taps, a kihívás. A második felvonás szellemjelenetében öltözésével ragadta el először a közönséget, aztán pedig énekével annyira, hogy szinte a Trilbybe képeltük magunkat, oly sokszor kihívták a függöny legördülése után. A harmadik felvonásban újra megismételtette vele a közönség egy dalát, valamint Adrienneles Rippel énekelt terzetje is kiváló sikert aratott. De tarsairól sem szabad megfeledkeznünk. A czimszerepet Békésy énekelte és játszotta meg azzal a szép sikerrel, a melyet nála már tavaly elismertünk. Charlotte szerepét Serfőzy Zsni helyett Szabó Irma az utolsó pillanatban vette át s nemcsak meg játszotta, de meg is énekelte. — Természetes dolog, hogy az ő hangját nem szabad azzal a mértékkel mérnünk, mintha az ének volna hivatása. Még két új szereplő is volt, Szentés, a Van der Bilt szerepében s ha nem is volt kifogástalan, mint kíségitő, minden tekintetben megtalálta helyét. Karacs pedig Adrien kis szerepében aratott szép tenorjával elismerést. Sziklay és Beckoy mint Derrick és Nick a régi jók voltak.

Fejő.

Színházi műsor. Vasárnap, nov. 21-én d. u. leszállított helyarákkal Lumpacius Vagabundus, vagy a három jó madár. Tündéres bohózat. — Este, rendes helyarákkal ez idényben először 1000 év. Verő György látványos tört. színműve. (Rendező Komjathy.) Hetlón L. Komáromy Mariska 3-ik vendégjátékául, páratlan bérletben — »Kissasszony felesége.« (Marjolaine Lecocq operettje. Rend. Szathmáry.) Kedden L. Komáromy M. 4-ik vendégjátékául, páros bérletben Hoffmann és éi. (Offenbach nagy operettje. Rend. Komjathy.) Szerden új beállítású »A dolovai nábó leánya.« Herczegh kedvelt színműve. (Rend. Komjathy.) Csütörtökön új betanúással »IV. Henrik.« Shakespeare klasszikus színműve, a főbb szerepekben Szathmáry (Falstaff Jankó), Komjathy (Henrik walesi hg.), Fenyéri (a király), Vidor (Percy Henrik), Fay Flóra (Király), továbbá Bartha, Püspöky, Békési, Tanay, Haday, Karacs stb. (Rend. Komjathy.) Pénteken ötödik szór, bérletszűnetben »Tribe.« George de Maurier szenzaciós drámája. (Rend. Szathmáry.) Pénteken páratlan bérletben »A két asszony.« Louis Varney nagyszerű operettje. (Rendező

Vidor.) Vasárnap d. u. »Hamupipóke.« Látványos tündérrége. (Rend. Vidor.) Este újdonsággal, először »A regruta.« Eredeti népszínmű, dalokkal 3 felv. Irta Rátkay S., zenéjét szerette Váradi Aladár. A fővárosban sikert aratott újdonság.

Ma két előadás.

Vasárnap, 1897-ik évi november hó 21-én Délután 3 órakor leszállított helyarákkal

Lumpacius Vagabundus

vagy

a három jó madár.

Tündéres bohózat dalokkal 3 felvonásban.

Irta: Nestroy, fordította Telepy György.

Zenéjét szerző: Müller Adolf.

Személyek:

Stellarius tündérkirály	Fenyéri Mór
Fortuna a szerencse asszonya	Kiss Irén
Brillantine leánya	Fai Flóra
Amorosa a szerelem tündére és oltalmazója	Szabó Irma
Mistifax vén bűnös	Szentés János
Hilarius fia	Serfőzy György
Fludribus	Erőss József
Lumpacius Vagabundus rossz szellem	Tanay Frigyes
Egy hazaló zsidó	Nagy József
Enyv, asztalos	Haday Sándor
Czérna, szabó) v. legények	Sziklay Miklós
Lábszj, csizm.)	Püspöki Imre
Pauca kocsmáros	Herczeg Sándor
Fassel serfőző legény	Rubos Árpád
Nanette	Cserényi Adél
Pepi)	S. Lévy Ilon
Hanni) pinczérnök	Bartháné L.
Gömböcz, kocsmáros az »Aranyszakálánál	Szentés János
Gyalusi asztalos.	Bartha István
Julcsa, leánya	Szabó Irma
Gyalusi Erzsébet	Fai Flóra
Gertrad, Gyalusi gazdasszonya	Csügényi Vilma
Zsófi, szolgáló	Kulcsárné
Norbu, kolozsvári mészáros	Erőss József
Egy festő	Makray Dénes
1.) szolga	Fancsy Tamás
2.) szolga	Marosi Soma
1.) szabóinas	Lévy Ilonka
2.) szabóinas	Kovács Lilike
Pille	Lendvay Ödön
Szelesi	Rácz Dezső
Vidor	Ungváry V.
Luftbergerné	Loesarekné
Jeanette)	Serfőzy Zsni
Nelli) leányai	Makrayné A.
Kocsmáros	Boár I.
Egy utas	Pálfi B.

Vendégek, leányok, asszonyok, mesterlegények, tündérek furiák.

Délutáni fél helyákkal.

Este 7 órakor, rendes helyarákkal

1000 év.

Látványos történelmi színmű 9 képből, Irta Verő György.

KÖZGAZDASÁG.

Rendelet

a mesterséges borok készítésének és azok forgalomba hozatalának tilalmazásáról szóló 1893: XXIII. t.-cz' végrehajtása iránt

Folyt. és vége.

31. §.

A bor-ellenőrző bizottságok minden törvényhatóságban a jelen rendelet kiadása után tartandó legközelebbi törvényhatósági bizottsági közgyűlésen az egész országban mindenütt megalakítandók és erről hozam és a földmívelésügyi minster urhoz jelentés teendő.

33. §.

A bor-ellenőrző bizottságnak, valamint a bizottság minden egyes tagjának egyenként is feladata, hogy azon területen a melyre a bizottság működése kiterjed, állandóan eber figyelemmel kísérje a bortermelési és borforgalmi viszonyokat abból a szempontból, hogy vajjon ott nem készítettnek-e, illetőleg nem hoztatnak-e forgalomba oly italok, a melyek az 1893: XXIII. t.-cz. illetőleg a jelen rendelet rendelkezéseibe ütköznek.

Mihelyt a bizottság bármely tagja e tekintetben alapos gyanura okot szolgáltatható körülményeket észlel, vagy épen valamely tiltott cselekmény elkövetéséről tudomást szerez, erre a bizottság elnökét vagy ennek helyettesét figyelmezteti s ha az elnök vagy helyettese a bizottsági taggal egy véleményben van, illetőleg az egyes bizottsági tagtól vett figyelmeztetéshez hozzájárul, ezt az illetékes elsőfokú hatóságnak, akár szóval, akár írásban, azonnal bejelenteni. Ha az elnök vagy bizottsági taggal az ettől vett figyelmeztetésre nézve nem értene egyet, tartozik erről az illető bizottsági tagot azonnal értesíteni. Ellenben ha ily figyelmeztetést nem egy bizottsági tag önmagában, hanem legalább két bizottsági tag együttes megállapodás alapján teszi, akkor az elnök a bejelentést az illetékes elsőfokú hatóságnak azonnal még akkor is megtenni tartozik, ha a figyelmeztetéssel nem is értene egyet.

A bejelentésnél azonban, valamint általában mindenkor, kellő óvatossággal és tapintatossággal kell a bizottságnak, valamint az egyes bizottsági tagoknak eljárniok, egyrészt azért, hogy a gyanúsított egyének az ellenőrzött eljárásnak nesztét ne vegyék s azt meg ne hiúsíthassák, de másrészt azért is, hogy alaptalanul senki se gyanúsíttassék.

Ezért a megbízás attól a bizottsági tagtól, a ki alaptalan feljelentéseket ismételtelen tesz, bármikor megvonható s helyébe a szerint a mint kinevezés vagy választás útján jutott a bizottsági tagsághoz a három évi időszak (l. a 31. §-t) még hátralevő részére új tag nevezendő ki, illetőleg választandó.

34. §.

A bor ellenőrző bizottság illetőleg ennek elnöke vagy helyettese által tett bejelentés alapján az illetékes I. fokú hatóság — a nélküli, hogy a feljelentésre okot szolgáltató körülményeknek s a gyanu alaposágának előleges mérlegelésre bocsátkozzék — köteles azonnal, mielőtt feljelentés megírtént, a kihágási eljárást megindítani s azt a jelen rendelet 14—19 §-ában történti módon fogatósítani.

Ha a bor-ellenőrző bizottság vagy annak bármely tagja, a hatóság által a 14 §- értelmében fogatósítandó helyszíni szemlénél vagy a későbbi tárgyalásoknál jelen kíván lenni, ezt a hatóság meg nem tagadhatja.

Ily esetben köteles a hatóság a bizottságot vagy az illető bizottsági tagot a helyszíni szemle, illetőleg a tárgyalás megtartásának idejéről előzetesen értesíteni; köteles továbbá a hatóság a szemle megtartásánál, valamint a későbbi eljárás folyamán is mindig tekintetbe venni azokat a körülményeket, a melyekre figyelmét a bizottság vagy egyes bizottsági tag felhívja. Igy különösen a 15 §. értelmében eszközözlendő mintavétel alkalmával azokból a hordókból (vagy más edényekből), a melyeket miot gyanusokat, a bor-ellenőrző bizottság vagy annak egyik tagja megjelöl, az eljáró hatóság (az egész mindenestre köteles mintat venni (üz elírt mennyiségben).

35. §.

Az I., II. és III. fokú ítéletek az illetékes bor-ellenőrző bizottsággal, mint az 1893. XXIII. t.-czikkbe ütköző kihágások által jogaisban sértett érdekör állandó képviselőjével, írásban minden esetben közlendők, tehát akkor is, ha az eljárás nem a bizottságnak, illetőleg a bizottság elnökének vagy helyettesének feljelentése alapján fétetett folyamatba.

Ar a az esetre, ha a bizottság az I. vagy II. fokú ítéletet nem tartaná eléggé szigorúnak joga van a bizottságnak, illetőleg a bizottság elnökének vagy helyettesének az ellen —

szabályszerű háromnapos határidő alatt — a II., illetőleg III. fokú batóságához fellebbezni 36. §.

A törvény határozmányai s a jelen utasítás rendelkezései a külföldről behozott mesterséges borokra is egész terjedelmökben alkalmazandók még abban az esetben is, ha azok, mint mesterséges borok, vannak jelölve.

37. §.

Egyebekben a m. kir. belügyminister urnak a közigazgatási hatóságok hatáskörében a kihágások esetében követendő eljárás szabályozása tárgyában 1880. évi augusztus 17-én 38.547. sz. a, kibocsátott rendelete megfelelően alkalmazandó.

Budapest, 1897. augusztus hó 23-án.

Báró Dániel Ernő s. k.

kereskedelmiügyi m. kir. miniszter.

Boros Testvérek
női divatruházban
DEBRECZEN Kossuth-utca 3.

Folyó hó 25 és 26-án
és következőleg minden
Csütörtökön
és
Pénteken
sok ezer ruhakelme
maradék
félárban

Földbirtokra
Törlesztéses kölcsönöket
első helyre
és
váltó hitelek
második helyre
ajánl és legrövidebb idő alatt igen
jutányosan lebonyolít
Balogh Ede
DEBRECZEN, N.-Várad-utca 2125. sz.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller
Liniment. Capsici comp.
Ezen hírneves házi-szer ellentállt az idő megpróbáltatásának, mert már több mint 27 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzsölésésként alkalmazatik küszvényél, csúznál, tagszaggatásnál és meghüléséknél és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltetik. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyákorla Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű házi-szer, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszerertárban készletben van; főraktár: Török József gyógyszerész Budapest. Bőrvásárlás alkalmával igen óvatossággal legyünk, mert több kisebbbirtokú utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony” védjegy és Richter cégjegyzés nélkül mint nem valódit utasítsa vissza.
RICHTER F. AD. és társa, cs. és kir. udvari szállító, RUDOLSTADT.

A debreczeni első takarékpénztár
jelzálogi bekebelezés mellett, hosszú lejáratu
törlesztéses kölcsönöket ad
4 1/2% kamatu záloglevelei alapján föld birtokra, állandó bérjövödelmet biztosító kész vagy építés alatt levő városi házakra, ugy-szintén
községi kölcsönöket
törvényhatóságok, városok, egyházközségek részére, továbbá ajánljuk:
ugy saját, mint más pénztézet vagy közpénztár magasabb kamatu jelzálog kölcsöneinek „törlesztéses kölcsönné”, átváltoztatásán. (Conversiójára.)
Ily conversiók az 1895. évi L. t. cz. értelmében részben bélyeg és illeték mentességet élveznek.
Minden a kölcsönökre vonatkozó felvilágosítást készséggel nyújt
a debreczeni első takarékpénztár igazgatósága.

H-alaku aczél patkó-sarok.
folyton éles, a legjobb styriai aczélból, koronalepes lehetetlen, biztos járás által a lovat kíméli, használatban olcsóbb, mint a közönséges patkó-sarok. Árlapok ingyen és bérmentve, kapható KASZAB és BREUER Budapest, VI., Eötvös-utca 42. patkolóanyagok és csavaranyag és minden jobb vaskereskedésben.

Nem kell többé nadrágtartó [hosentrager.] Nem kell többé szij.
törvényesen védett
egészségi spirál nadrágtartó
mindég jól áll, kényelmes, nincs izzadság, nincs gomb, nincs nyomás, nincs lélegzési nehézség. Ára 75 kr., levélbélyegben. 3 db. 1.80 utánvétellel vagy a pénz előleges beküldése mellett.
Csakis Max Jellinek
Bécs II/8 Erzherzog Karlplatz 14
Képviselők mindenütt kerestetnek.

Előkelő és tekintélyes életbiztosító társaság, a mely a biztosítás egy könnyen terjeszthető ágát műveli és Debreczen városában, valamint annak környékén már számbavehető fennálló üzletekkel bir

Főügynököt keres.

Csak előkelő társadalmi állással bíró, magukat erre hivatottnak érző, repräsentálni képes oly urak sziveskedjenek «Szorgalom és eredmény» jelige alatt Goldberger A. V. hirdetési iroda Bpest, Váci-utca 9. sz. útján ajánlataikat beadni, akik kívánatra biztosítékot is képesek nyújtani. — Ugyanezen intézetnél törekvő szerző közegek (requisiteurok) javadalmazó foglalkozásra tehetnek szert. Ajánlatok ugyancsak a fenti jelige alatt kéretnek.

Lohse = féle
Lilium-Rizspor
renkívül finom, hársziszterű, tömöttébb és takarékosabb valamennyi Poudre de riz és sziros rizspornál, a bőrhoz különösen alkalmasul lapad. Ugy nappalra mint este. Fehér és rózsaszínben szökek számára, sárga (trache) barnák számára, doboza 2 frt. Vételnél minitlenkor a teljes czégre kell ügyélni.
GUSTAV LOHSE BERLIN, 45 Jägerstrasse 46.
kir. udvari illatszerész.
Kapható Auszriában, Magyarországon valamennyi előbbi győgyesertára és illatszerészertárban.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH mezőgazdasági gépgyárok BUDAPEST, Váci-körút 63. sz.
által a legújanyosabb árak mellett ajánljuk.
Locomobilit és gőzszéplőgép készletek 2 1/2 és 3 1/2 lóerőig, száma-karabélyok, hordozható, turbinás járgány-és-telepítések, hordozható, kocsik, kaszáló- és aratógépek, szénmátyulók.
"COLUMBIA-DRILL"
Részletes árjegyzékek kérésre és bérmentesen küldetnek.
Képviselőt és, bizományi raktár:
BAUER és TÁRSA cégénél
Debreczenben, Nagypéterfia-u. 87/1 sz.

Az 1895. évi airoi s az 1896. évi londoni egészségügyi kiállításokon díszoklevéllel s arany éremmel kitüntetve. — Orvosi tekintélyek által kipróbált s nagyobb kórodákban kitűnő sikerrel használt külszer.

REUMA-SZESZ

biztos s kiváló gyors hatása a test bármilyen csúszos bántalmai, u. m. **köszvény, csúsz, reuma, ischiás, asthma** stb. ellen.

Hatása némely esetben meglepő, amennyiben gyakran idültbb eseteknél is már egyszeri bedörzsölésnél a fájdalmakat teljesen megszüntette.

☛ Fog- és fejfájást 5 perc alatt megszüntet ☛

Egy üveg ára használati utasítással 1 korona, — erősebb üveg 2 korona 40 fillér.

Főraktárak Budapesten: **Török József** úr gyógyszerüzében Király-utca 12. és **dr. Egger A.** úr gyógyszerüzében Váci-körút 17. sz. — Ugyiszintén a főváros összes s a vidék csaknem összes gyógyszerüzében, valamint a készítő

Widder Gyula

gyógyszerész.

S.-A.-UJHELY, 129 szám.

☛ Vidéki megrendelések pontosan teljesítettek. ☛

Ugyiszintén: **Róthachnek V. Emil, Tóth Béla** a rak gyógyszerüzéikben.

A nagy Krach!

New-York és Londonban az európai államokat sem hagyták éremtelenül és ebből ki folyólag egy nagy ezüstváros gyár indítatva érezte magát, hogy szesz készletét csak a munkadíj csekély megtérítése ellenében elárulja. Fel vagyok hatalmazva, ezen megbízást eszközölni. Ennek folytán **6 ft 60 krért** küldöm bárkinek a következő tárgyakat:

6 darab legfinomabb asztali kés valódi angol pengéből,
6 darab amer. szab-ezüst-villa egy drból állól g.
6 darab amer. szab-ezüst-évókanál,
12 darab amer. szab-ezüst-kávéskanál,
1 darab amer. k. szab-ezüst-levesmérő,
1 darab amer. szab-ezüst-tejmerő,
2 darab amer. szab-ezüst-tojástörő,
6 darab angol Victoria-aljtányér,
2 darab határos tábla-gyertya tartó,
1 darab teazsűrő,
1 darab legfinomabb cukorszórá.

44 darab összesen **6 ft 60 kr.**
A fenti 44 darab ezélett 40 ftba került, és most ezen tárgyak **6 ft 60 kr.** leszállított árban kapható. Az amer. szab-ezüst teljesen fehér érez, mely az ezüst színet 25 évig megtartja, s ezért jótállás vállalatik. Bizonyítékul annak, hogy ezen hirdetés

☛ nem szédolgs, ☛

kötelezem magamot, mindenkinek, kinek az áru nem tetszik, kifogás nélkül az összeget visszaadni, ép ezért ne mulassza el senki a kedvező alkalmat megragadni, hogy ezen remek garnitúrát megrendelje, mely még azon kívül igen alkalmas

pompás karácsonyi és ujévi ajándék

is, úgy mint minden jobb háztartáshoz. Kapható csakis

A. HIRSCHBERG'S

Hauptagortur der vereinigten amerik. Patent Silberwaaren Fabrikken

Wien, II., Rembrandtstrasse 19/g — Telephon 7114. sz.
Sztéküldés a vidékre utánvét, vagy az összeg előleges beklüldése mellett.

Tisztítópor hozzá 10 kr

Valódi csak az itt látható védjeggyel (Egészségi érez)

Kivonat az elismerő iratokból.

Küldeményt megkaptam és avval igen megvagyok elégedve, kérek még egy remek garnitúrát 6 ft 60 krért

Kolozsvár, ☛ exell. **Bánffy** báróné.

A küldeményt vettem, nagyon megvagyok elégedve, sziveskedjék még egy ilyet küldeni.

Bozovics, Magyarország, **Keresztos Akos**, főszt. bíró.

Az első küldeménynyel meg vagyok teljesen elégedve, kérek még egy garnitúrát

Kalocsa, **Majoressy János** esperes.

A női szépség kecsességét

☛ ☛ egyedül a jó fűző emeli! ☛ ☛

Első magyar

orvosilag elismert mű

mellfűző-gyár.

GOLDSTEIN KAROLINA

DEBRECZEN, Főtér.

Ajánlja a legjobbnak elismert, saját gyártmányu

alkalmi-, oldal- és hasfűzőjeit.

Matinée fűzőm m. k. szabadalommal van ellátva, saját találmányom. Szám-talan orvos bizonyítja, hogy ezen fűző hivatva van némely rossz rendszer szerint készített fűző által előidézett testi betegségeknek elejét venni.

Vidéki megrendelések 6 óra alatt készülnek.

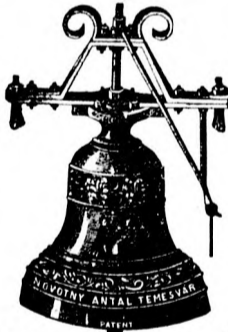
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

☛ Nagy készlet és nagy választék. ☛

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és vasharanglábgyár Temesvár-Gyárvaros

ajánlja magát a t. cz. közönségnek és községeknek minden nagyságu harangok ujra, illetőleg új harangok és egész harangzatok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére, újabb modorra szerelve, több évi jótállás mellett, vertvas koronákkal, úgy hogy az így felszerelt harangokat könnyen és többször lehet fordítani, miáltal a harang a megrepedéstől megóvatik.

Különösen ajánlja az általa feltalált

többször kitüntetett, átlukasztott, szabadalmazott

HARANGJAIT,

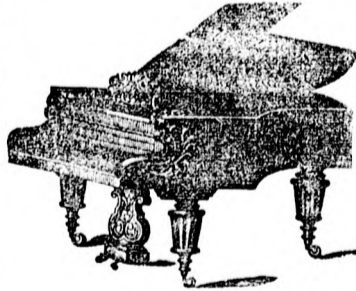
melyeknek hangosabb, tartósabb és mélyebb hangjuk van és így egy 200 Ko. egy ily 260 Ko. haranggal egyenlő. — Ajánlom továbbá régi harangok vertvas koronávali felszerelését, vertvas-harang állványokat, minden nagyságu óraharangokat. — 300 kgr. és azon aluli harangok mindig raktáron vannak. — Költségvetésekkel és képes árlapokkal díjmentesen és ingyen szolgálok.

„Az ezredéves orsz. kiállításán Budapesten 1896. Millenniumi nagy éremmel kitüntetve.“

Az egyedüli főraktára a hirneves

EHRBÁR-féle

zongoráknak

úgy bécsi, mint angol mechanizmussal, valamint **Mignon, Stutz** és **Salon-** nagyságban a

„**Harmonia**“

zenemű és zongorakereskedésében van,

☛ **BUDAPESTEN, Váci-utca 9. szám.** ☛

Ugyanott dus választékban kaphatók a legnagyobb bécsi és külföldi mesterek zongorái több évi jótállás és legolcsóbb árak mellett, úgy készpénz valamint részleteladással is.

☛ **Zongora kölcsönző intézet.** ☛

Nyomatott Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debreczenben, Főtérrel szemben.